

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku A. P.
przy uczestnictwie K. B.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 14 grudnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 3 marca 2021 r., sygn. akt II Ca [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
kasacyjnego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.), a obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.). Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do

rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Uczestniczka wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które przedstawiła w formie pytania, czy w świetle art. 49 § 1 pkt 1 k.r.o. „wyłączona jest możliwość rozszerzenia wspólności majątkowej wyłącznie na składniki majątkowe nabyte w wyniku darowizny dokonanej po zawarciu umowy majątkowej małżeńskiej, czy też zakaz ten odnosi się również do składników majątkowych stanowiących przedmiot darowizny dokonanej przed zawarciem umowy majątkowej małżeńskiej” oraz „czy przy wykładni oświadczeń woli należy oprócz okoliczności dotyczących bezpośrednio zawieranej umowy oraz jej treści uwzględniać zachowanie się stron przed jej zawarciem i już po jej zawarciu”, a także „czy klauzula generalna wyrażona w art. 5 k.c. uzasadnia przyjęcie w pewnych szczególnych sytuacjach, iż określone składniki majątkowe nie wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków, pozostając w majątku osobistym jedynie ich nabywcy”?

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania na problem o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie i wymagający pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Problemy sformułowane przez wnioskodawczynię nie mają cech określonych wyżej, gdyż w orzecznictwie udzielono już na nie odpowiedzi albo odpowiedź ta może być udzielona z odwołaniem się do systemowej wykładni prawa.

Art. 49 § 1 pkt 1 k.r.o., w brzmieniu z chwili, gdy dokonane zostały istotne w sprawie czynności (darowizna i umowa rozszerzająca wspólność ustawową), to jest 23 stycznia 2015 r., stanowił, że nie można przez umowę majątkową małżeńską rozszerzyć wspólności na przedmioty majątkowe, które przypadną małżonkowi z tytułu dziedziczenia, zapisu lub darowizny. Ustawodawca użył w tym przepisie czasu przyszłego na oznaczenie sytuacji, do których nie może zmierzać umowa majątkowa małżeńska. Nie może ona zatem zakładać, że te przedmioty majątkowe, które nie weszły jeszcze do majątku jednego z małżonków, gdyż nie stały się jeszcze przedmiotem dziedziczenia, zapisu lub darowizny, zasilą majątek wspólny. Takie ustalenia umowne między małżonkami mogłyby bowiem unicestwić zamiar spadkodawców i darczyńców, którzy mogą wyraźnie preferować dokonanie przysporzenia tylko na rzecz jednego z małżonków nie zaś obojga.

Powyższy przepis oczywiście nie może stać na przeszkodzie zadysponowaniu przez małżonka przedmiotem, który już wszedł do jego majątku na podstawie darowizny, spadkobrania lub zapisu. Jako właściciel nie może on być bowiem pozbawiony czy ograniczony w uczynieniu ze swoją rzeczą tego, co uważa za uzasadnione w danych okolicznościach. Darczyńca lub spadkodawca nie może przed nim stawiać innych ograniczeń, jak co najwyżej pewne polecenia co do oczekiwanego sposobu zachowania, których złamanie nie prowadzi jednak do skutków w relacji obdarowany lub spadkobierca a osoba, na rzecz której zadysponował on pewnym przedmiotem. Objęcie wspólnością ustawową konkretnego przedmiotu należącego już do majątku osobistego małżonka, stanowi w istocie darowiznę tego konkretnego składnika z majątku osobistego na rzecz majątku wspólnego małżonków, a takich rozporządzeń nie można właścicielowi zakazać. W okolicznościach sprawy rozporządzenie znajdowało zresztą akceptację samych darczyńców, którzy oświadczyli, że nie sprzeciwiliby się mu.

O tym, jakie okoliczności należy uwzględniać przy dokonywaniu wykładni oświadczeń woli Sąd Najwyższy wypowiedział się szczegółowo m.in. w wyroku z 8 października 2004 r., V CK 670/03 (OSNC 2005, nr 9, poz. 162). Zgodnie z art. 65 § 1

k.c., oprócz kontekstu językowego, przy interpretacji oświadczenia woli powinno się brać pod uwagę także okoliczności złożenia oświadczenia woli, czyli tzw. kontekst sytuacyjny, na który składają się w szczególności dotychczasowe doświadczenia stron (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 lipca 1975 r., III CRN 160/75, OSPiKA 1977, nr 1, poz. 6). Z art. 65 § 2 k.c. wynika też nakaz kierowania się przy wykładni umowy jej celem; dotyczy to zresztą wszelkich oświadczeń woli składanych innej osobie (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 11 września 1997 r., III CZP 39/97, OSNC 1997, nr 12, poz. 191). Nie jest konieczne, aby był to cel uzgodniony przez strony, wystarcza cel zamierzony przez jedną stronę, który jest wiadomy drugiej. Wątpliwości interpretacyjne, które nie dają się usunąć w drodze ogólnych dyrektyw wykładni oświadczeń woli, powinny być rozstrzygnięte na niekorzyść strony, która zredagowała tekst je wywołujący (*in dubio contra proferentem*).

Sądy *meriti* przy czynieniu ustaleń miały te wypowiedzi na uwadze, o czym świadczą okoliczności przytoczone przez nie w celu uzasadniania znaczenia, jakie przypisały oświadczeniom stron.

W postępowaniu o podział majątku, na etapie wstępnym, sąd ustala skład majątku wspólnego, a zatem to, jakie rzeczy i prawa majątkowe do tego majątku wchodziły w czasie ustania wspólności. Rozstrzygnięcie w tym zakresie ma charakter deklaracyjny (ustalający). Sąd nie ma uprawnień, by z powołaniem się na klauzulę zasad współżycia społecznego wyłączyć z majątku wspólnego rzeczy lub prawa, która do niego należy i pośrednio zasilić tą rzeczą lub prawem inną masę majątkową. Art. 5 k.c. takiej funkcji nie spełnia.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz - co do kosztów postępowania - art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.

jw